

Содор муз

Олександр Яременко

ФІЛАТЕЛІСТИЧНА ШЕВЧЕНКІАНА

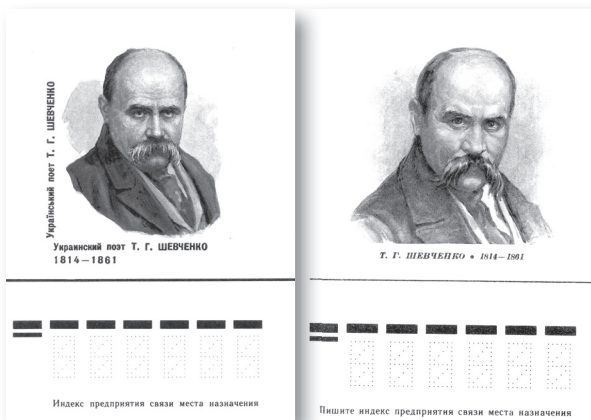
Іконографія Тараса Шевченка*

Портретну галерею Т. Шевченка започатковано ще під час навчання в Академії мистецтв його друзями і співучнями. Серед них – Василь Штернберг, російський і український художник, з яким Шевченко познайомився й затоваришував 1838 р. У 1840 р. вони разом жили на квартирі в Петербурзі. У цей період В. Штернберг намалював олівцем кілька портретів Шевченка. Два з них (1840) зображено на купонах марок серії 2008 р. до 200-річчя від дня народження Т. Шевченка. За життя митця портретували П. Куліш (1844), М. Балашов, Я. де Бальменн. На засланні 1850 р. в Оренбурзі – О. Чернишов, після повернення із заслання – М. Мікешин (1858). Із фотографії А. Деньєра 1859 р. М. Мікешин виконав портрет поета для титульної сторінки “Кобзаря” 1860 р. Усі ці роботи, на жаль, не знайшли відображення у філателії.

До найкращих в іконографії Шевченка належить портрет олійними фарбами роботи І. Крамського 1876 р., який було написано на замовлення П. Третьякова (знаходиться у Третьяковській галереї). Цей портрет зображено

* Продовження. Початок див.: СіЧ. – 2013. – № 2–4.

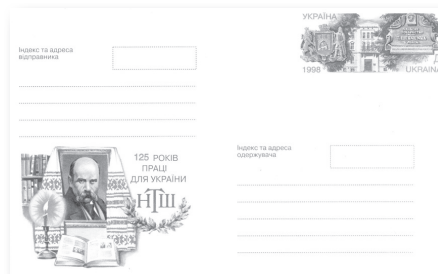
вперше на поштовій марці УНР 1920 р., а до 100-ї роковини пам'яті Т. Шевченка (1961) портрет Шевченка роботи І. Крамського подано поруч із розгорнутим “Кобзарем” (1840) з ілюстрацією В. Штернберга “Кобзар з поводирем”. Цей же портрет відтворено на маркованому конверті 1961 р. Чомусь цей конверт видано з кількома варіантами підпису. Крім підпису “Т. Г. Шевченко”, зустрічаються: “Т. Г. Шевченко.

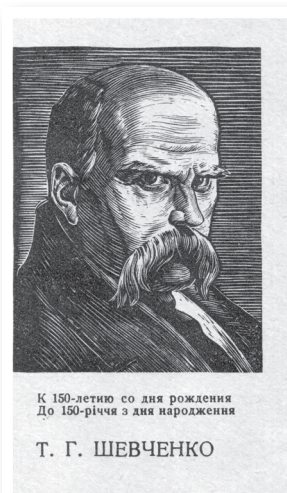
Т. Г. Шевченкові”. На деяких закінченнях “...ві” забито надруком листочків, а ще на деяких “...Т. Г. Шевченкові” задруковано орнаментом. Цей портрет роботи І. Крамського зображено й на марці Чехословаччини 1989 р.

Літературне Товариство ім. Т. Шевченка, засноване 1873 р., замовило відомому художникові І. Рєпіну портрет поета. На основі фотографії 1860 р. І. Рєпін 1888 р. намалював портрет, який спочатку прикрашав світлицю хати, збудованій на Чернечій горі для доглядача могили Шевченка [1, Т. 2, 311], а зараз перебуває в експозиції Державного музею Т. Шевченка (Київ). Цей портрет прикрасив немало поштових випусків. Уперше його зображено на поштовій марці 1939 р. в серії до “125-летия со дня рождения украинского народного поэта и художника, революционера-демократа Т. Г. Шевченко (1814 – 1860)”, вдруге – 1964 р. до “150-летия со дня рождения украинского народного поэта и художника Т. Г. Шевченко (1814 – 1860)”. Портрет подано на марках, які відрізняються кольорами – чорно-коричнева, світло-коричнева й темно-бузкова, коричнева. Рєпінський портрет відтворено на марці Болгарії 1961 р., його ж використано у спільному випуску поштових марок із Грузією (поруч із портретом А. Церетелі) 2001 р. Цей же портрет прикрашає марковані конверти пошти СРСР 1984, 1989 та 1990 рр. з нагоди “150 роковин першому виданню збірки віршів Т. Г. Шевченка “Кобзар”. На ньому поруч із портретом – розгорнутий “Кобзар”.

1998 року до 125-річчя з дня заснування у Львові Наукового товариства імені Шевченка видано конверт з оригінальною маркою, прикрашений рєпінським портретом Шевченка, ліворуч якого – книжкова полиця, свічка, що горить, а праворуч текст “125 років праці для України НТШ”.

До 175-річного ювілею поета художник А. Карасьов на основі фото Шевченка 1860 р. створив марку, яка вийшла 1989 р. У серії марок “Світочі української літератури” 1995 р. (на марках зазначено 1994-й – рік підготовки їх до випуску) вийшла марка з портретом, поруч якого на тлі українського орнаменту – “Кобзар”.

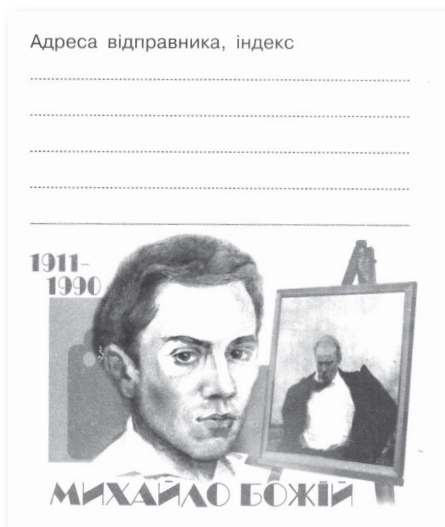
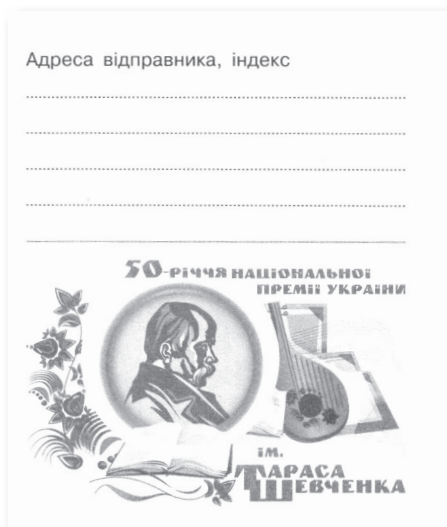

Портрет Т. Шевченка роботи художника В. Куткіна зображено на конверті 1963 р. з нагоди 150-річчя з дня народження поета.

До 150-річчя Національної премії України ім. Тараса Шевченка (2011) видано конверт із зображенням почесного знака лауреата (з барельєфом Кобзаря) та бандури (худ. Н. Гожа). 100-річчя з дня народження художника Михайла Божія (1911 – 1990) вшановано маркованим конвертом 2011 р., на якому портрет ювіляра та його картина “Думи мої, думи...” (1960 – 1961) із величною постаттю Кобзаря.

У 2013 р. вшановано двох художників – лауреатів Національної премії України ім. Тараса Шевченка: Миколу Стороженка та Олександра Івахненка. 9 березня відбулася презентація марок і конверта “Перший день”. На одній марці – репродукція картини

М. Стороженка “Гонта і Залізник”. На купоні до цієї марки – фрагмент картини “Чи не покинуть нам, небого...” з портретом Шевченка. На другій марці відтворено картину О. Івахненка “Чураївна” (“Доля”). На купоні – фрагмент картини “Незгасима свіча” з портретом поета [див. 3 стор. обкл.].

ЛІТЕРАТУРА

1. *Шевченківський* словник: У 2 т. / Кирилюк Є. П. та ін. – К.: Головна редакція УРЕ, 1997. – Т. 2. – 412 с.

Отримано 19 березня 2013 р.

м. Київ